

MANGOSTIN MEVALI VA DORIVOR DARAXTINI YETISHTIRILISH

Otabek No'monov O'rmonjon o'g'li

Namangan muhandislik texnologiya instituti talabasi

E-mail: otabeknumanov1019@gmail.com

Annotatsiya: Mangostin - 40 darajadan past bo'lmagan va 100 dan yuqori bo'lmagan haroratlarda o'sadigan tropik meva. Bu chegaralardan tashqarida haroratda o'simlik o'ladi. Qobiqdan chiqqan achchiq lateks tufayli mangostinlar kamdan-kam zararkunandalardan aziyat chekadi va ko'pincha kasalliklarga duchor bo'lmaydi.

Kalit so'zlar: Mangostin, tropik meva, ekzotik, kanton, rozet, tarkibiy qism.

Mangostin daraxti sekin o'sib boradi, yashash joyi tik, piramida shaklidagi toj bilan. Daraxt balandligi 20-82 futgacha (6-25 m.) o'sadi, deyarli qora, po'stloq tashqi po'stlog'i va po'stlog'i ichida joylashgan gummy, o'ta achchiq lateks. Ushbu doim yashovchan daraxtning tepasida uzun bo'yli va yaltiroq, pastki qismida esa sariq-yashil va xira bo'lib turadigan qisqa sopi, quyuq yashil barglari bor. Yangi barglar pushti qizil va uzun bo'yli.

Gullashning eni 1 ½ -2 dyuym (3,8-4 sm.) Va bir xil daraxtda erkak yoki germafrodit bo'lishi mumkin. Erkaklar gullari uchdan to'qqiztagacha shoxchalar uchida to'planadi; go'shtli, tashqi tomoni qizil dog'lar bilan yashil va ichki qismida sarg'ish qizil. Ularda ko'plab chakalaklar bor, ammo anteriyalarda chang yo'q. Germafrodit gullab-yashnashi shoxchalar uchida uchraydi va sarg'ish yashil rang qizil bilan chegaralangan va qisqa umr ko'radi.

Olingan meva dumaloq, to'q binafsha rangdan qizg'ish binafsha ranggacha, silliq va diametri taxminan 1/3 dan 3 dyuymgacha (3-8 sm.). Meva cho'qqisida to'rtidan sakkiztagacha bo'lgan uchburchak shaklidagi, stigmaning tekis qoldiqlaridan tashkil topgan sezilarli rozet bor. Tana go'shti oppoq, suvli va yumshoq bo'lib, unda urug'lar bo'lishi mumkin yoki bo'lmasligi mumkin. Mangostin mevasi shirin, yoqimli, ozgina kislotali ta'mi bilan mashhur. Darhaqiqat, mangostinning mevalari ko'pincha "tropik mevalar malikasi" deb nomlanadi.

"Mangostin mevali daraxtlarini qanday etishtirish kerak" degan javob, ehtimol siz qilolmaysiz. Yuqorida aytib o'tilganidek, daraxtni ko'paytirish uchun ko'plab sa'y-harakatlar butun dunyoda ozgina omad bilan amalga oshirildi. Tropikni yaxshi ko'radigan bu daraxt juda nozik. U 40 daraja F. (4 C) dan past yoki 100 darajadan yuqori (37 S) haroratga toqat qilmaydi. Hatto ko'chat ko'chatlari 45 daraja F (7 C) da yo'q qilinadi.

Mangostinlar balandlik, namlikni sinchkovlik bilan bilishadi va yiliga kamida 50 dyuym (1 m) yog'ingarchilikni talab qiladi, qurg'oqchiliksiz. Daraxtlar chuqur, boy

organik tuproqda o'sadi, ammo tarkibida qumli yoki tuproq tarkibidagi loydan omon qoladi. Tik turgan suv ko'chatlarni o'ldirsa, kattalar mangostenlari yil davomida ildizlari suv bilan qoplangan mintaqalarda omon qolishlari va hatto rivojlanishi mumkin. Biroq, ular kuchli shamol va tuz purkagichidan saqlanishlari kerak. Mangostin mevali daraxtlarini o'stirishda, asosan, tarkibiy qismlarning mukammal bo'roni bo'lishi kerak.

Ko'paytirish urug'lar orqali amalga oshiriladi, ammo payvandlash tajribalari o'tkazilgan. Urug'lar haqiqatan ham haqiqiy urug'lar emas, balki gipokotil tubercles, chunki jinsiy urug'lanish bo'lmagan. Urug'larni ko'paytirish uchun mevaning olinganidan besh kun o'tgach foydalanish kerak va 20-22 kun ichida unib chiqadi. Olingan ko'chatni uzun va nozik bir ildiz tufayli ko'chirib o'tkazish qiyin, hatto imkonsiz bo'lsa ham, uni ko'chirib olishga urinishdan oldin kamida ikki yil qoladigan joyda boshlash kerak. Daraxt etti-to'qqiz yil ichida meva berishi mumkin, lekin ko'pincha 10-20 yoshda.

Mangostinlar bir-biridan 35-40 fut (11-12 m.) Oraliqda joylashtirilishi va ekishdan 30 kun oldin organik moddalar bilan boyitilgan 4 x 4 x 4 ½ (1-2 m.) Chuqurlarga ekilgan bo'lishi kerak. Daraxt yaxshi sug'oriladigan maydonga muhtoj; Biroq, gullash vaqtidan oldin quruq ob-havo yaxshi mevalar hosil bo'lishiga yordam beradi. Daraxtlarni qisman soyada ekish va doimiy ravishda boqish kerak.

Qobiqdan chiqqan achchiq lateks tufayli mangosteinar kamdan-kam zararkunandalardan aziyat chekadi va ko'pincha kasalliklarga duchor bo'lmaydi.

Mashg'ulotda fosfor, kaltsiy va b vitaminlari kabi foydali moddalar mavjud va C. ko'qtinchidan iborat tabiiy antioksidant xanthone mavjud. Yadro va Mangostin daraxti keskin sekretsialarda bo'yoqlar va laklar ishlab chiqarish uchun ishlatiladigan lateks gummini aylanib chiqadi.

"Mangostin" uzoq vaqt davomida Tailand tibbiyotida qo'llaniladi. Ekstrakt meva Ularni yuqumli kasalliklar bilan davolanadi, ular infeksiyani oldini olish, tananing energiyasini anestetik va yallig'lanishga qarshi vositadir. Asrlar davomida mevalar odamlarga bronxit, vabo, sistit, diabet, ekzema, dizenteriya kabi kasalliklarni engishga yordam berdi.

So'nggi yillarni o'rganish antioksidantlar (kanton) - Mangostin mevalarida onkologik kasalliklarga bardosh beradigan moddalarni topdi. Bundan tashqari, Xantonlar Farmakologiyada bo'g'imlarning moslashuvchanligini saqlash, immunitetning funksiyalarini kuchaytirish, ruhiy salomatlikni yaxshilash uchun keng qo'llaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1) Abdukhamidovich, N. A., & Urmonovich, N. O. (2021). The Results of Theoretical Studies of the Chisel Cultivator Rack Frontal Surface Shape. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 5930-5938.
- 2) Melanova, N. R., Davlatova, M. U., & Numanov, O. (2021). The Effect of Extracellular Glutathione on the Regulation of Thymocyte Volume in Rats under Conditions of Hypoosmotic Stress. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 7032-7038.
- 3) Rashidovna, M. N., & Urmonovich, N. O. Comparative Characteristics of the Leaving of Glutathione From Cells of Different Types. *International Journal on Orange Technologies*, 2(10), 79-82.
- 4) Abdukhamidovich, N. A., Urmanovna, M. D., & Urmonovich, N. O. (2021). Strip Till Age of Soil for Deuteric Sowing (Second Crop). *International Journal on Orange Technologies*, 3(4), 71-74.
- 5) M.N.Rashidovna, N.O.Urmonovich "O'simliklarni mikroklonli ko'paytirish" NamMTI ilmiy-texnika jurnali Scientific and technical journal of NamIET ISSN 2181-8622 TOM 5 - Mahsus son (1), 2020
- 6) How to Grow Mangosteen Tree | Mangosteen Planting Guide <https://balconygardenweb.com/how-to-grow-mangosteen-tree-planting-guide>
- 7) The King and Queen of Fruits: the Durian and Mangosteen - Flora and Fauna - 103 Meridian East, Singapore".